

матеріальної допомоги по цій справі у буцнівських «американців», котрі підтримували контакти з душпастирем.

Таким чином, до останніх років життя, маючи проблеми зі здоров'ям о. Ісидор Глинський вів активну просвітницьку діяльність, протидіяв латинізації, був довіреною особою багатьох односельчан. Помер пастор наприкінці червня 1931 р. та похований у с. Буцневі у родинній гробівці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Граб У. Б. Ізидор Глинський. *Вісник НТШ* 2010. число 44. С. 49–54.
2. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника (далі – ЛННБ України). Відділ рукописів. Ф.159. Спр. 20. Арк. 21.
3. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф.159. Спр. 264. Арк. 107 зв.
4. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф.159. Спр. 3. Арк. 17.
5. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф.159. Спр. 438. Арк. 9.
6. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф.159. Спр. 464. Арк. 1–8.
7. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф.159. Спр. 465. Арк. 69.
8. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф.159. Спр. 467. Арк. 27 зв. – 28.
9. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф.159. Спр. 507. Арк. 11 зв.
10. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф.159. Спр. 296. Арк. 1–2.
11. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф.159. Спр. 586. Арк. 1–1 зв. 3,4.
12. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф. 159. Спр. 620. Арк. 6 зв.
13. Свідectво про освіту, видані на ім'я Купріяна Глинського 1842–1848, Золочів-Львів. Ф.159. Спр. 595. П. 42. Арк. 2, 3.
14. Шематизм всього духовенства греко-католицької Львівської Митрополичої Архієпархії на рік 1918. Львів, 1918. С. 4–17.

Драгушак Ірина

Науковий керівник – доц. Поперечна Галина

ПРИКМЕТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ У СПАДЩИНІ ДМИТРА ДОНЦОВА

Одним із основних напрямків філософських роздумів Дмитра Донцова є питання національної еліти, або, як називає сам мислитель, «провідної верстви». Усвідомлення ідей мислителя щодо вартостей і ролі національної еліти є вкрай актуальним для сьогодення в контексті аналізу сучасних проблем українського національного буття та відновлення цілісної канви національної історичної пам'яті. Проблеми національного провладу, ролі еліт у історичному процесі, характер, чесноти та цінності національної еліти мислитель розкриває у таких працях, як: «Дух нашої давнини», «Націоналізм», у статтях «Дух отари і дух провідництва», «В чім сила організації?» та ін.

Спадщина Д. Донцова є цікавою для багатьох українських науковців. Зокрема, її досліджують П. Іванишин, І. Загребельний, О. Баган, С. Квіт, О. Зайцев, А. Ілленко, М. Сосновський, Є. Маланюк, Б. Кухта, В. Маркітантов та багато інших. В Україні активно діє Науково-ідеологічний центр імені Д. Донцова, який займається дослідженням та популяризацією спадщини філософа.

Метою статті є висвітлення основних поглядів Д. Донцова на прикмети (якості, риси характеру, чесноти) національної еліти.

Відповідно до філософії Д. Донцова ієрархія у суспільстві є природною і необхідною, адже «всяка інша, незгірархізована, громада людей не є спільнота, тільки отара, над якою мусить стояти чабан» [1, С. 135]. Найбільшу відповідальність за історичний розвиток нації несе провідна верства. Творча меншість, що наділена спеціальними прикметами, провадить націю до розвитку і утвердження у власній державі. Саме вона, а не весь народ, здатна формувати та впроваджувати в життя ідею, і нарешті, мобілізувати його для боротьби за неї. Тому «ніколи пасивна юрба, – відзначає мислитель, – лише активна меншість є суспільнотворчою силою» [4, с. 285]. Характеризуючи ставлення Д. Донцова до еліти, Сергій Квіт зазначає: «Еліта у Донцова – не академічна категорія з галузі політичних наук. Для нього це були конкретні люди,

можливо, дуже невелике коло однодумців, здатних взяти на себе відповідальність за долю свого народу» [6, с. 139].

Концепція Д. Донцова ґрунтується на положенні, що належність до еліти визначається специфічними якостями, які призводять до панування їх носіїв над всіма іншими індивідами. Більше того, це панування є не тільки закономірним, але й необхідним, позаяк в разі приходу до влади людей без відповідних ознак елітарності на суспільство чекатиме катастрофа. Водночас філософ виступає проти спадкового принципу формування політичної еліти, залишаючи за усіма право (за умов наявності відповідних якостей), належати до еліти, незалежно від їх соціального походження та майнового стану [5].

Тож, національна еліта («каста», «луччі люди», «провідна верства») – це найбільш ідейні та альтруїстичні представники національної спільноти, що володіють спеціальними прикметами (характером, чеснотами, цінностями). Якщо особи без цих прикмет приходять до панування, то це приводить до зіпсуття всієї національної спільноти, занепаду держави.

Найвідомішою працею Д. Донцова про національну еліту є «Дух нашої давнини». Через призму аналізу історії України він зосереджує увагу на провідній верстві, як чинникові розквіту і сили держави, чи, навпаки, її слабкості і занепаду. Автор подає приклад сильної князівської та козацької еліти та критикує провідну верству ХІХ ст. – поч. ХХ ст. за відірваність від своїх історичних традицій, від духу нашої давнини.

Першочергово автор зазначає, що провідна верства – це особи особливого духу, які надихають суспільство і оживляють державний механізм. «Цією творчою енергією в житті державних організмів, що утримує цей організм у формі, надихає його силою, хоронить від хвороб і дає йому безнастанно відроджуватися, – є прикмети духа правлячої касты» [1, с. 136]. Там же автор вказує на помилку демократичної інтелігенції, що розуміла державу надто механічно і дбаючи про зовнішню форму, занедбувала глибші питання – питання духовні. В результаті такого підходу до управління стають люди, які не мають відповідних якостей, аби керувати державою: «коли представники плебсу вносять у громадські справи тугу за задоволенням своїх або своєї кліки дрібних матеріальних інтересів, свої духовні слабості, свій дух угодовства зі всякою силою чужою чи силою свого власного захланного плебса, свою трудність, свою тупість і брак всякої дисципліни, вносять як політично формуючі ідеї державної міри, нічого з цього не виходить» [1, с. 138].

Д. Донцов вважає необхідними прикметами духу провідної верстви вміння ставити національні цінності вище, аніж свої особисті інтереси чи інтереси своєї верстви, вміння будувати «геніальні задуми, сміливі формуючі ідеї, приймати героїчні рішення, шляхетно віддаватися великим, не дрібним, планам». [1, с. 139]. Зовнішні ознаки чи посади – це ніщо, якщо люди не мають відповідного духа, серця і розуму. Тих, хто мають такий особливий внутрішній стержень, характер, моральні якості, волю, «вогненні душі формотворців» автор називає провідною верствою. «Цим внутрішнім вогнем, який тримає при житті організм, можуть горіти не всі і не кожний, тільки люди особливого типу, особливої вдачі. Це – фанатики, аскети, подвижники типу Мономаха, Лойоли, Валенштайна, Вільгельма Оранського, Дмитра Вишнівецького, Богуна, Вишенського, що є в вічній тривозі, в напруженні всіх сил духа і серця, байдужі на свої тілесні потреби» [1, с. 143].

Спираючись на історичні факти, ідеї філософів, державних діячів, богословів, мислителів виділяє три головні чесноти, якими «тримає володарський дух в купі спільність» – шляхетність, відвагу і мудрість та присвячує кожній із них окремий розділ книги.

Шляхетність, благородство – це перша прикмета провідної верстви, без якої здеморалізовані панівні верстви націй щезають з арени історії, тягнучи за собою й очолювані ними суспільства. Саме ця чеснота визначає відмінність та вищість провідної верстви над рештою, яка до того ж є глибоко вкоріненою як у її власному розумінні, так і у розумінні підвладної верстви. Для шляхетної людини «важні не особисті вигоди, лише його засади чести, його ідеали, які коріняться в його природі», безкорисне служіння великій справі, вірність слову та певний аскетизм. «Шляхетна справа, – вважає автор, – ушляхетнює й нешляхетну людину» [1, с. 157].

Друга невід’ємна прикмета правлячої верстви – мудрість. На початку розділу, присвяченого цій чесноті, Д. Донцов пояснює, що в поняття «мудрості» він вкладає «не

хитрість, не про сприт, не демократичне дурисвітство, навіть не фахове вишколення чи розум інтелігента» [1, с. 170]. Філософ наголошує на ідеалістичному світогляді, з якого бере свій початок мудрість. Мудрецем формотворцем він називає того, хто «творить майбутнє силою своєї креативної мислі», «з невидимої нікому своєї думки, з творчого задуму – вироджує він у світі реальним конкретну річ, реалізовує свою ідею» [1, с. 173]. Якщо ж говорити про вияв мудрості державного мужа по відношенні до справ національної спільноти, то найперше володар мусить мати своє бачення спільноти, яку хоче втілити в життя, мати систему, план, концепцію свого творива, уяву цілісного суспільного організму, в якому всі його члени будуть в гармонії. Наступна вимога мудрості володаря полягає у тому, щоб забезпечувати «найбільшу відпорність спільноти назовні – її твердість». А третьою вимогою є забезпечити спокій всередині спільноти, не допустити до розкладу, до переваги відосередкових тенденцій окремих частин. Мислитель вважає, що чеснота мудрості є традиційною для української еліти різних часів та наводить численні історичні приклади [1, с. 182-194].

Мужність, або відвага, полягає в умінні провідної касті позбутися страху, перемагати власні немочі і слабкості, у спроможності втілити свої формотворчі ідеї в життя. Вона, поруч із шляхетністю й мудрістю, була головною властивістю провідної касті за князівської, литовської і козацької діб. Мужність і безстрашність, на думку Д. Донцова, має два основні вияви: перший розкривається у боротьбі проти зовнішнього ворога, він ґрунтується на вірі у справедливість своєї справи; другий – у суворих заходах проти внутрішніх сил, що поступово руйнують державний організм. Для того, щоб бути мужнім, «мусить член провідної касті вбити в собі все хитливе, м'яке і трусливе, мусить запанувати над всім, що ту кріпость захитує, перед усім над тілесними немочами, над фізичним болем, над страхом смерти, над спокусами, які обезвладнюють караючу руку» [1, с. 210]. Чеснота мужності, напруженість серця і розуму особливо потрібна правлячій верстві не лише для утримання себе в формі й горінні, але і для утримання дорученої їй людської спільноти [1, с. 218].

Розмірковуючи над психічною вдачею, Д. Донцов ставить її в основу всіх вищерозглянутих властивостей провідної верстви. Визначальні чинники формування психічного обличчя різних груп залежать від расової субстанції та історичних традицій [7].

В праці «Дух отари і дух провідництва» Д. Донцов ще раз підкреслює, що «формулює завдання нації і доби, веде народ та чи інша активна меншість» [2]. На різних історичних прикладах він демонструє, що маса потребує проводу, який вирізняється особливим прикметами. Зокрема, маса готова йти за тими, хто «має відвагу вказати дорогу і брати відповідальність за її правильність», «хто знає, що він любить, а що ненавидить, хто твердо знає де приятель, а де ворог; хто готовий боротися і битися за своє, твердо вірить у свою ідею і в те, що лише він чи вони (дана група) – є покликані вести народ» [2]. Автор критикує демагогію щодо штучного об'єднання суспільства чи еліт, які не мають жодних спільних ідейних чи якісних підстав. Бо насправді не можуть шляхетні і мудрі представники національної спільноти бути єдиним фронтом із людьми протилежного духу. Донцов вважає негідними провідництва тих, хто є пристосуванцями, хто підлаштовується під обставини задля власної вигоди, хто швидко змінює позицію і погляди. Заперечуючи релятивізм, філософ вважає за необхідне міцно триматися абсолютної неподільної правди. У зв'язку з цим він критикує осіб «без віри, без любови», «вічно хитких», «літеплих», «яких світова історія викидає на смітник». Натомість, до національної еліти, що здатна об'єднати націю, привести її до визволення, перемоги і міжнародного визнання, мислитель зараховує тих, «які свято переконані, що несуть на Україну нашу велику правду, людей віри і чину, людей характеру і відваги, людей непримиренних до ворога і до погані у власних рядах» [2].

Характеризуючи суспільну ситуацію та політичну еліту ХХ ст., Д. Донцов зазначає у статті «В чім сила організації?»: «суть всієї політичної кризи наших днів – це криза провідної верстви» [3]. Порівнюючи сучасні еліти із колишніми сильними провідниками, він підкреслює, що останні представляли собою «цілком іншу вдачу, іншу моральність, іншу духову силу». На його думку, сучасна еліта, не має відваги приймати відповідальні і засадничі рішення, не здатна продукувати далекоглядної ідеї; це люди, що «замінили політичну мудрість її сурогатом – крутіством» [3]. Автор вказує на трагічні наслідки, до яких призвело панування таких «еліт». Донцов засуджує ідеологію «жебраків придорожніх», пацифізму, меншовартості, невірство у

власні сили своєї нації і покладання на чужих. Проте, найбільшою «хворобою» еліти ХХ ст. автор вважає «самий її склад, добір, освіту». Він наголошує на важливості якісної освіти, моральних якостей та рис характеру національної еліти. «Розум, серце, мораль колишньої європейської (в тім і нашої старокиївської й козацької) еліти формувалася в спеціальних закладах, в Ітонах, Оксфордах, в Києво-Могилянській академії. Дух і етика теперішньої «еліти» – не формуються ніде. На моральні якості, чи характерність її членів – модерній «еліти» наплювати». Норми моралі і відповідну освіту замінила декларація вірності партійному керівництву. В результаті до еліти потрапляли «не шляхетні і мудрі», а крутії, «гнуздошники», люди безпринципні, які власні інтереси ставили вище за інтереси суспільні. Така еліта, на думку Д. Донцова, «була шкідливою для своїх, а для ворога не страшна» [3]. Частина її легко було обдурити, оскільки була вона недотепною, іншу – залякати, оскільки за природою своєю вона була трусливою, ще одну – купити, в силу її підлуватості. Такі особи не сміють бути провідниками, адже їх помилки можуть коштувати тисяч життів. Навпаки, «чесні, мудрі, відважні, шляхетні і характерні люди – можуть лише вести націю до перемоги, а не до ганьби і розкладу» [3].

Отже, поняття національної еліти у Дмитра Донцова визначається не приналежністю до владних структур, а моральними якостями, силою характеру, відповідними прикметами, що дають змогу творчій меншості вести національну спільноту за собою. Якісна національна еліта з відповідними чеснотами, освітою та цінностями є запорукою розвитку держави та процвітання нації. Напрацювання мислителя не втратили актуальності в сучасних політичних умовах розбудови незалежної Української держави, боротьби за її цілісність та майбутнє місце у світовій спільноті. Це, своєю чергою, дає можливість стверджувати про перспективи подальших досліджень спадщини видатного українського мислителя та політичного діяча. Адже тема національної еліти у спадщині Д. Донцова вартує цілої дисертації, а не лиш короткого огляду у науковій статті магістранта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Донцов Д. І. Дух нашої давнини / Дмитро Донцов. – 2-ге видання. – Дрогобич: Відродження, 1991. – 341 с.
2. Донцов Д. І. Дух отари і дух провідництва / Дмитро Донцов // Політологія. Кінець ХІХ – перша половина ХХ ст.: хрестоматія / за ред. О. І. Семківа. – Львів : Світ, 1996. – С. 501–505.
3. Донцов Д. І, Московська отрута. – Торонто – Монреаль: Спілка визволення України, 1955. – С. 60 – 63.
4. Донцов Д. Націоналізм [Електронний ресурс] / Д. Донцов. – Лондон : Українська видавнича спілка; Торонто : Ліга визволення України, 1966. – 363 с.
5. Ілленко А. Питання еліти в ідеології українського націоналізму / А. Ілленко // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. - 2009. - Вип. 18. - С. 674-681.
6. Квіт С. Дмитро Донцов. Ідеологічний портрет: монографія / С. М. Квіт. – К. : ВЦ «Київський університет», 2000. – 260 с.
7. Маркітантов В. Місце провідної верстви у спадщині Дмитра Донцова / Вадим Маркітантов // Гуманітарні візії. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. – №1. – С. 27-31

Котульська Ірина

Науковий керівник – вика. Тимків І.М.

ІМІДЖ ВОЛОНТЕРА У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Актуальність дослідження викликана активізацією волонтерської діяльності в сучасній Україні. Мета статті – висвітлити імідж волонтерів, як активних носіїв духовних цінностей. Завдання роботи полягає в розкритті моральних якостей волонтерів, які потрібно культивувати в суспільстві. Благодійництво – важливе явище людської цивілізації. Окрім науково-технічного поступу є ще й еволюція людяності. У сучасному світі цей феномен нам більш відомий, як волонтерська діяльність. Охорона навколишнього середовища, забезпечення учасників ООС всім необхідним для ведення бойових дій, реставрація та захист надбань культури, які мають історичну цінність, допомога різним категоріям нужденних є ключовими напрямками роботи волонтерів в нашій державі.